

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

Irena Łącka

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

PRZYCZYNY ZMIAN WIELKOŚCI INWESTYCJI W PRZEMYSŁE SPOŻYWCZYM W LATACH 2007-2014

*REASONS OF CHANGES OF INVESTMENTS VALUE IN FOOD INDUSTRY
BETWEEN 2007 AND 2014*

Słowa kluczowe: przemysł spożywczy, inwestycje, przyczyny, skutki

Key words: food industry, investments, reasons, effects

JEL codes: L66

Abstrakt. Celem artykułu jest przedstawienie nakładów inwestycyjnych przemysłu spożywczego w Polsce w latach 2007-2014. Określono przyczyny i rezultaty inwestycji, wpływ światowego kryzysu i spowolnienia gospodarczego w Polsce oraz innych czynników na działalność inwestycyjną przemysłu spożywczego. W tym celu wykorzystano dane GUS, EUROSTAT oraz literaturę przedmiotu. Z badań wynika, że nakłady inwestycyjne przemysłu spożywczego wykazywały zmienną tendencję, tj. w latach 2008-2009 mocno się obniżyły, a w latach 2010-2014 wzrosły. W strukturze inwestycji dominowały maszyny i urządzenia. Początkowe ograniczenie inwestycji było skutkiem światowego kryzysu gospodarczego. Później znaczenia nabrały rosnący eksport produktów żywnościowych i popyt krajowy, a także procesy zmierzające do dalszej modernizacji przemysłu spożywczego i poprawy jego konkurencyjności. Przyczyniło się to do sukcesu polskiego przemysłu spożywczego w UE. Dowodem na to jest 6. pozycja Polski wśród producentów żywności w UE, a także wyniki tego przemysłu w latach 2007-2014, np. wzrost: wielkości i wartości produkcji sprzedanej, wydajności pracy, technicznego uzbrojenia pracy i wartości eksportu.

Wstęp

Przemysł spożywczy według PKD obejmuje produkcję artykułów spożywczych (m.in. produktów mięsnych, owocowo-warzywnych, mleczarskich, piekarskich, tłuszczowych) i produkcję napojów (m.in. alkoholowych i bezalkoholowych). W opracowaniach Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB (IERiGŻ-PIB) często ujmuje się go jako całość działu zawierającego produkcję artykułów spożywczych, napojów i wyrobów tytoniowych, a dane statystyczne podawane jako wyniki przemysłu spożywczego są efektem sumowania rezultatów tych składowych [Mroczek 2013, 2014, 2015].

Przemysł spożywczy od wejścia Polski do Unii Europejskiej (UE) należy do jednej z najważniejszych i najszybciej się rozwijających gałęzi polskiej gospodarki. O jego znaczeniu świadczy wkład w tworzenie PKB (w 2014 roku około 13%) [PAIZ 2015], w zatrudnienie (w 2014 roku w produkcji artykułów spożywczych i napojów pracowało 428,8 tys. osób), znaczący udział w wartości produkcji globalnej przemysłu (w 2014 roku było to 212,8 mld zł, co stanowiło 16,4% wartości produkcji globalnej przetwórstwa przemysłowego) oraz w wartości sprzedaży produkcji (w 2014 roku wyniosła ona 200,4 mld zł, co stanowiło 15,6% wartości sprzedaży przetwórstwa przemysłowego), uzyskiwana każdego roku wysoka nadwyżka w handlu zagranicznym (w 2014 roku wyniosła 6,5 mld euro) i coraz wyższa pozycja konkurencyjna polskiej żywności nie tylko w Europie (Polska jest 6. producentem żywności w UE), ale i na świecie [GUS 2015, Koleśnikow 2015].

W opinii ekspertów [Szczepaniak 2013, Szczepaniak, Firlej 2015], osiągnięcia polskiego przemysłu spożywczego na arenie międzynarodowej to wynik jego długoletniego, dynamicznego rozwoju, zapoczątkowanego w latach 90. XX wieku, a po integracji z UE skutecznie wykorzystanego do zajęcia w niej miejsca jednego z niewielu eksporterów netto żywności. Wiązało się to ze stałym rozwojem technicznym, technologicznym i organizacyjnym przemysłu spożywczego.

Wymagało zmian struktur: własnościowych, produkcyjnych, podmiotowych i branżowych. Po fali przemian restrukturyzacyjno-modernizacyjnych, od 2004 roku nastąpiło przyspieszenie procesów dostosowawczych do funkcjonowania na rynkach UE. Zaowocowały one doskonałym zintegrowaniem się tego przemysłu z rynkiem europejskim i wzmocnieniem konkurencyjności, usunięciem luki technologicznej (obecnie polskie przedsiębiorstwa spożywcze funkcjonujące na rynku europejskim mają najnowocześniejsze linie technologiczne), dużym wzrostem mocy produkcyjnych, poprawą wydajności pracy oraz wzrostem opłacalności produkcji.

Aktywność inwestycyjna w tym przemyśle od wejścia Polski do UE wykazuje tendencję wzrostową, z wyjątkiem zmniejszenia inwestycji w krótkim okresie 2008-2009, co było spowodowane oddziaływaniem kryzysu światowego (silnie odczuwanego w krajach będących rynkami zbytu dla polskiego eksportu) oraz spowolnieniem gospodarczym w kraju. Wskazuje to na relatywnie krótkie oddziaływanie skutków globalnego kryzysu na polski przemysł spożywczy, w przeciwieństwie do innych działów gospodarki (w Polsce spadek wartości inwestycji trwał w latach 2008-2010, a po jednorocznym wzroście w 2011 roku wartość inwestycji ponownie spadła i dopiero od 2012 roku zaczęła rosnąć) [Maszczyk 2015]. Działalność inwestycyjna przedsiębiorstw przemysłu spożywczego w latach 2007-2014 napędzana była początkowo popytem wewnętrznym i eksportem żywności. Spowolnienie wzrostu gospodarczego w Polsce i rosnące ceny żywności zmniejszyły popyt na żywność na rynku krajowym. Dodatkowymi czynnikami wpływającymi na polski przemysł spożywczy stały się także duże wahania cen żywności na rynku światowym i embargo Rosji na import produktów żywnościowych z UE od 2014 roku. W rezultacie w latach 2007-2014 głównym czynnikiem rozwoju przemysłu spożywczego i dalszych inwestycji był rosnący eksport (około 10-12% rocznie).

Celem opracowania było przedstawienie i ocena zmian nakładów inwestycyjnych w przemyśle spożywczym w Polsce w latach 2007-2014 oraz określenie przyczyn i skutków działalności inwestycyjnej polskich producentów artykułów spożywczych i napojów w badanym okresie. Przeprowadzone analizy umożliwiły ustalenie wpływu zarówno kryzysu światowego, jak i eksportu polskich produktów żywnościowych na wielkość i strukturę inwestycji w tym przemyśle. Wskazano również kierunki dalszych inwestycji w przemyśle spożywczym.

Material i metodyka badań

Do analiz wykorzystano dane GUS, EUROSTATU oraz opracowań IERiGŻ-PIB. Analizowano m.in. wartości nakładów inwestycyjnych i wskaźniki ich dynamiki, wartości środków trwałych brutto, wskaźnik technicznego uzbrojenia pracy. Przedstawiono strukturę nakładów inwestycyjnych w przemyśle spożywczym. W celu oceny ich efektów przebadano zmiany wartości produkcji globalnej i sprzedanej przemysłu spożywczego, wskaźnik wydajności pracy, dynamikę eksportu. Na potrzeby opracowania zastosowano studium literatury i analizę porównawczą.

Wyniki badań

Statystyka publiczna za nakłady inwestycyjne uznaje nakłady finansowe lub rzeczowe, mające na celu pozyskanie nowych środków trwałych (budynków i budowli, maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi, środków transportu i in.) lub ulepszenie (tzn. przebudowę, rozbudowę, rekonstrukcję lub modernizację) istniejących obiektów majątku trwałego oraz nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji i inne koszty poniesione na realizację inwestycji), które nie zwiększają wartości środków trwałych [GUS 2014]. W badanym okresie wartość nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw polskiego przemysłu spożywczego zmieniała się od 6446 mln zł w 2007 roku (3,36% nakładów inwestycyjnych w gospodarce) do 9011 mln zł w 2014 roku (3,59% nakładów inwestycyjnych w gospodarce). Analizę kształtowania się tych nakładów przedstawiono w porównaniu do nakładów inwestycyjnych w całej gospodarce narodowej i w przemyśle. Wielkości nakładów inwestycyjnych ujęto w cenach bieżących (tab. 1).

Tabela 1. Wartość nakładów inwestycyjnych w gospodarce narodowej, przemyśle ogółem i w przemyśle spożywczym w latach 2007-2014

Table 1. Value of investment outlays in national economy, total industry and in food industry between 2007 and 2014

Lata/ Years	Nakłady inwestycyjne [mln zł]/Investment outlays [mln PLN]						
	gospodarka narodowa/ national economy	przemysł ogółem/ total industry	przemysł spożywczy/food industry				
			ogółem/ total	produkcja artykułów spożywczych/ manufacture of food products	dynamika* indices	produkcja napojów/ manufacture of beverages	dynamika* indices
2007	191 713,5	67 628,6	6446,0	b.d.	104,9**	b.d.	0
2008	217 259,7	75 316,6	7748,9	b.d.	109,5	b.d.	131,8
2009	218 287,3	72 073,1	5 955,2	5 155,5	82,3	799,7	50,5
2010	217 287,3	68 979,2	6 234,4	5 438,0	107,7	796,4	100,6
2011	243 346,2	76 778,8	7 004,8	6 135,5	111,2	869,3	107,6
2012	237 627,3	77 521,3	7 434,5	6 447,5	103,6	987,0	112,3
2013	231 155,5	79 496,8	8 422,2	7 227,2	113,3	1 195,0	122,7
2014	250 776,4	91 064,4	9 011,1	7 849,8	109,7	1 161,3	98,5

* Rok poprzedni/previous year = 100, ** wskaźnik odnosi się do dynamiki nakładów inwestycyjnych w produkcji artykułów spożywczych i napojów/ratio refers to the dynamics of investment in the production of food products and beverages

Źródło: opracowanie własne na podstawie [GUS 2009, ..., 2015]

Source: own study based on [GUS 2009, ..., 2015]

W pierwszych latach po integracji Polski z UE w przemyśle spożywczym intensywnie kontynuowano działania modernizacyjne i poprawiające konkurencyjność polskich produktów na rynkach zagranicznych. Poprawiająca się jakość produktów spożywczych, spełniających wymogi rynków UE przyczyniła się do szybkiego wzrostu eksportu, który z biegiem lat wykroczył poza rynki Wspólnoty. W latach 2003-2007 „tempo wzrostu eksportu żywności przekraczało 20% rocznie i było ponad 10-krotnie szybsze niż popytu krajowego, przy czym wzrost eksportu wyrobów gotowych (ponad 25% rocznie) był szybszy niż eksportu produktów rolnictwa i półfabrykatów” [Mroczek 2013, s. 16].

W następnych latach tendencje były podobne, co sprzyjało wzrostowi nakładów na inwestycje w przemyśle spożywczym (ich spadek wystąpił tylko w 2009 roku). Wskazują na to zmiany dynamiki nakładów inwestycyjnych w produkcji artykułów spożywczych i napojów (tab. 1). W tym ostatnim przypadku zauważalne było zmniejszenie inwestycji w latach 2009 i 2014, a dynamika nakładów inwestycyjnych wykazywała większą zmienność. W badanym okresie przedsiębiorstwa przemysłu spożywczego w procesach inwestycyjnych wykorzystywały wsparcie najpierw środków z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW 2007-2013), a potem także dofinansowanie z pomocy regionalnej (dla przedsiębiorstw działających w specjalnych strefach ekonomicznych) i z Programu Operacyjnego „Innowacyjna Gospodarka” [Florek 2013, Beba, Poczta 2014, Szczepaniak 2015].

W latach 2008-2014 wysokie tempo wzrostu eksportu produktów przemysłu spożywczego wciąż się utrzymywało, choć było niższe i wynosiło około 12% rocznie. Działo się tak mimo kryzysu w krajach strefy euro, do których Polska wysyła około 80% eksportu żywności. Pozwoliło to zrekompensować stabilizację spożycia żywności w kraju w latach 2008-2011 i jego zmniejszenie w latach 2012-2014. Popyt na żywność obniżył się pod wpływem spowolnienia gospodarczego (silny spadek tempa wzrostu PKB, na co wskazują dane w tabeli 2) przy jednoczesnym szybkim wzroście cen żywności, napojów i wyrobów tytoniowych w 2013 roku. Ceny te były wówczas o 20% wyższe niż w 2008 roku [Mroczek 2015]. Wskazane czynniki sprzyjały podejmowaniu decyzji o zwiększaniu nakładów na inwestycje – na środki trwałe, w tym maszyny i urządzenia. Przyczyniało się to do szybkiego zwiększania wartości środków trwałych, majątku przedsiębiorstwa.

Tabela 2. Środki produkcji w produkcji artykułów spożywczych, napojów, wyrobów tytoniowych oraz tempo wzrostu PKB w Polsce w latach 2007-2014

Table 2. Measures of production in manufacture of food products, beverages, tobacco products and GDP growth between 2007 and 2014

Wyszczególnienie/Specification	Rok/Year							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Środki trwale brutto [mld zł]/gross fixed capital formation [bln PLN]:	68,7	72,8	77,6	81,8	87,7	94,0	99,7	106,2
– w tym maszyny, urządzenia i środki transportu/of which machinery, technical equipment and transport equipment	50,0	46,7	50,1	52,8	56,9	60,9	64,7	69,3
Liczba pracujących [tys. osób]/Number of employment [thous. persons]	468,0	465,3	461,0	454,3	439,2	442,5	440,0	428,8
Majątek przedsiębiorstw [mld zł]/Assets of enterprises [bln PLN]:	b.d.	103,5	108,9	110,8	127,7	134,3	143,8	b.d.
– w tym: trwałe/of which: fixed assets	b.d.	53,0	61,8	62,0	71,5	73,9	81,6	b.d.
Techniczne uzbrojenie pracy [tys. zł/osobę]/Technical devices improvement [thous. PLN per capita]	106,8	115,6	127,4	132,6	144,9	156,8	169,2	161,1
Inwestycje [mld zł]/Investments [bln PLN]	7,2	7,93	6,62	6,68	7,63	8,11	8,98	9,62
Wzrost PKB/GDP growth [%]	7,2	3,9	2,6	3,7	4,8	1,8	1,7	3,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie [GUS 2009, Mroczek 2014, EUROSTAT 2004-2014]

Source: own study based on [GUS 2009, Mroczek 2014, EUROSTAT 2004-2014]

biorstw oraz wpływało na powolne zmniejszenie zatrudnienia. Stanowiło to przejaw substytucji pracy żywej przez kapitał oraz poprawę technicznego uzbrojenia pracy. Występowanie opisanych zjawisk w latach 2007-2014 potwierdzają dane zawarte w tabeli 2.

Techniczne uzbrojenie pracy wzrosło w całym badanym okresie o ponad 50%, ale największy jego przyrost wystąpił w latach 2008-2009 (10,2%) oraz 2010-2012 (kolejno: 9,3, 8,2 i 7,9%). Wpłynęło to na wzrost wartości sprzedaży przemysłu spożywczego przy zmniejszającym się zatrudnieniu. W rezultacie wzrosła przeciętna realna wydajność pracy.

Analizując kształtowanie się inwestycji w przemyśle spożywczym w długim okresie (tuż przed integracją z UE i po niej) można wyodrębnić kilka faz inwestycyjnych: podnoszenie standardów (2003-2005), rozbudowa mocy wytwórczych (2005-2008), zwiększanie efektywności (2008-2012) i ostatnia, która rozpoczęła się w 2012 roku i nadal trwa, jeszcze nienazwana, ze względu na trudności w określeniu kierunku przemian (innowacyjność, adaptacja, skala, integracja) [Koleśnikow 2015]. Obniżenie nakładów inwestycyjnych przez przedsiębiorstwa przemysłu spożywczego w latach 2008-2009 nie wynikało z trudności finansowych, gdyż wyniki finansowe przemysłu spożywczego w latach 2009-2010 były bardzo wysokie. Zysk netto wyniósł kolejno 7,9 i 7,7 mld zł, rentowność sprzedaży netto – 4,67 i 4,66%, a ROE – 15,0 i 14,3%. Były to najwyższe wielkości w badanym okresie [Mroczek 2014]. Zmniejszenie inwestycji wynikało z pewnej ostrożności inwestycyjnej przedsiębiorców i przedstawicieli sektora bankowego pod wpływem wystąpienia kryzysu gospodarczego na świecie. Wraz z poprawą nastrojów w polskiej gospodarce nastąpiło ponowne ożywienie inwestycyjne w przemyśle spożywczym, choć stopa inwestycji była i nadal jest niższa niż w początkowym okresie po wejściu Polski do UE.

W latach 2007-2014 w strukturze nakładów inwestycyjnych przemysłu spożywczego (produkcji artykułów spożywczych i napojów) największy udział miały maszyny i urządzenia, a także budynki i budowle. Ze względu na trudności w uzyskaniu danych dla całego okresu badawczego w tabeli 3 przedstawiono tylko dane dla lat 2009 oraz 2011-2014.

Wdrożone inwestycje w polskim przemyśle spożywczym zaowocowały w badanym okresie zwiększeniem wartości produkcji globalnej (poza latami 2008 i 2014), wartości produkcji sprzedanej (z wyjątkiem 2014 roku) (tab. 4). Zauważalne jest jednak wyraźne zwolnienie tempa rozwoju

Tabela 3. Struktura nakładów inwestycyjnych w przemyśle spożywczym według PKD
 Table 3. Structure of investment outlays in food industry between according to Polish Classification of Activities

Lata/ Years	Nakłady inwestycyjne w produkcji artykułów spożywczych/ <i>Investment outlays in manufacture of food products [%]</i>				Nakłady inwestycyjne w produkcji napojów/ <i>Investment outlays in manufacture of beverages [%]</i>			
	budynki i budowle/ <i>buildings and structures</i>	maszyny i urządzenia/ <i>machinery and technical equipment</i>	środki transportu/ <i>transport equipment</i>	pozostałe/ <i>others</i>	budynki i budowle/ <i>buildings and structures</i>	maszyny i urządzenia/ <i>machinery and technical equipment</i>	środki transportu/ <i>transport equipment</i>	pozostałe/ <i>others</i>
2009	33,19	57,60	8,53	0,68	23,28	70,59	6,03	0,10
2011	34,05	57,07	8,36	0,52	15,84	78,15	5,66	0,35
2012	33,49	58,01	7,90	0,60	20,46	75,27	4,16	0,11
2013	35,77	56,66	6,22	1,35	16,59	79,91	3,43	0,07
2014	28,88	63,77	6,96	0,39	22,62	73,40	3,89	0,09

Źródło: opracowanie własne na podstawie [GUS 2010, ..., 2015]

Source: own study based on [GUS 2010, ..., 2015]

Tabela 4. Wartość produkcji globalnej i produkcji sprzedanej przemysłu spożywczego w latach 2007-2014 (ceny bieżące)
 Table 4. Value of gross output and sold production of food industry between 2007-2014 (current prices)

Lata/ Years	Wartość produkcji globalnej [mld zł]/ <i>Gross output value [bln PLN]</i>		Wartość produkcji sprzedanej [mld zł]/ <i>Sold production value [bln PLN]</i>	
	artykuły spożywcze i napoje/ <i>food products and beverages</i>	wyroby tytoniowe/ <i>tobacco products</i>	artykuły spożywcze i napoje/ <i>food products and beverages</i>	wyroby tytoniowe/ <i>tobacco products</i>
2007	155,1	5,6	137,9	2,2
2008	109,3	15,2	152,7	2,3
2009	165,9	3,0	154,9	3,2
2010	167,2	4,1	158,9	3,3
2011	191,1	6,5	179,3	3,3
2012	204,3	4,6	198,2	3,7
2013	213,8	6,9	202,3	3,7
2014	212,8	7,2	200,4	4,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie [GUS 2009, 2011, 2011, ... 2015]

Source: own study based on [GUS 2009, 2011, 2011, ... 2015]

Andrzeja Gantnera (dyrektora Polskiej Federacji Producentów Żywności) mają one 30% nadwyżki mocy produkcyjnych. Stanowi to pewne niebezpieczeństwo w przypadku, gdy zmniejszą się możliwości eksportowe. Dodatkowym problemem jest struktura eksportu – prawie 80% eksportu żywności realizuje jedynie 7% przedsiębiorstw spożywczych, głównie największych (zatrudniających powyżej 250 osób) o przychodach rocznych powyżej 1 mld zł. Ich atutami są duże możliwości wytwórcze, wysoka jakość produktów i znajomość rynków zagranicznych. Około 2,5 tys. pozostałych małych i średnich podmiotów dysponuje zmodernizowanym parkiem maszynowym,

przemysłu spożywczego. Średnie tempo wzrostu produkcji tego przemysłu w latach 2003-2007 wynosiło 5,9%, ale później było wolniejsze i wynosiło 3,3%. W latach 2007-2014 nadal obserwowano w nim rosnącą tendencję wzrostu wydajności pracy w cenach bieżących. Wydajność pracy (wartość produkcji sprzedanej/liczba zatrudnionych) wzrosła w tym okresie z 294 658,12 zł w 2007 roku do 467 350,75 zł w 2014 roku. Wystąpiły też zmiany produktywności majątku trwałego (przychody ze sprzedaży/aktywa trwałe). W kolejnych latach wynosiła ona: 2007 – 2,01, 2008 – 2,10, 2009 – 2,00, 2010 – 1,94, 2011 – 2,04, 2012 – 2,11, 2013 – 2,03 i 2014 – 1,89 (obliczenia na podstawie danych z tab. 2 i 4).

Długoletnie inwestycje w polskim przemyśle spożywczym doprowadziły do tego, że obecnie działa w nim wiele przedsiębiorstw z nowoczesnymi liniami technologicznymi. W opinii

nowoczesnymi technologiami i dużymi mocami produkcyjnymi, ale nie jest w stanie skutecznie eksportować swoich wyrobów. W przypadku średnich przedsiębiorstw można spróbować poprawić ich zdolności eksportowe, ale będą one wymagały innego kierunku inwestycji – poprawy innowacyjności oferty, zwiększenia skali działalności, rozwoju procesów integracyjnych w przemyśle spożywczym. Niezbędne będą również lepsze wykorzystanie istniejącego już potencjału technologicznego i zwiększenie jego efektywności przez zastosowanie automatyzacji końcówek linii produkcyjnych (np. przy wieloformatowym pakowaniu produktów, paletyzacji), zwiększenie inwestycji w kapitał ludzki oraz inwestycje w nowoczesny handel surowcami rolnymi [EEC 2015].

Podsumowanie i wnioski

W latach 2007-2014 polski przemysł spożywczy intensywnie się rozwijał, mimo negatywnie oddziałujących uwarunkowań rynkowych, takich jak: światowy kryzys gospodarczy w latach 2008-2009 i wynikające z niego spowolnienie gospodarcze w Polsce, stabilizacja, a potem spadek popytu na żywność, a w 2014 roku także embargo Rosji na import produktów żywnościowych z UE. Przedsiębiorstwa przemysłu spożywczego dzięki wcześniejszym procesom modernizacji i dostosowania się do wymagań rynków UE nadal eksportowały swoje produkty (eksport rósł w tym okresie o 10% rocznie), co umożliwiło wzrost produkcji tego przemysłu porównywalny do tempa wzrostu krajowego PKB. Sprzyjało to dalszym inwestycjom w przemyśle spożywczym, przede wszystkim w maszyny i urządzenia, a także w budynki i budowlę. Wysokie nakłady inwestycyjne doprowadziły do szybkiego wzrostu technicznego uzbrojenia pracy, wydajności pracy oraz osiągania nadwyżek produkcyjnych.

Wskazuje to na konieczność zmian w procesach inwestycyjnych polskiego przemysłu spożywczego w następnych latach. Nowa faza inwestycji zostanie wymuszona potrzebą zwiększenia eksportu, zwłaszcza do krajów spoza Europy (w warunkach wyczerpywania się dotychczasowych czynników konkurencyjności, obniżenia cen żywności i przy rosnącym udziale krajów rozwijających się w światowym rynku żywności). Kolejna faza inwestycji w polskim przemyśle spożywczym powinna zostać ukierunkowana na poprawę innowacyjności wyrobów, zwiększenie inwestycji w kapitał ludzki, koncentrację i integrację oraz poprawę efektywności istniejącego potencjału technicznego i stworzenie nowoczesnych giełd rolnych, oferujących wystandaryzowane duże partie surowca dla przetwórstwa spożywczego.

Literatura

- Beba Patrycja, Walenty Poczta. 2014. „Rozwój i rola polskiego przemysłu spożywczego w warunkach akcesji do Unii Europejskiej”. *Polityki Europejskie. Finanse i Marketing* 11 (60): 7-18.
- EEC. 2015. *Polski rynek spożywczy – druga faza inwestycji*. 2015. European Economic Community. <http://www.dlahandlu.pl/handel-wielkopowierzchniowy/wiadomosci/eec-2015-polski-rynek-spozywczy-druga-fala-inwestycji,42439.html>, dostęp 25.06.2016.
- EUROSTAT. 2004-2014. *Real GDP growth*. [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Real_GDP_growth,2004%E2%80%9314_\(%25_change_compared_with_the_previous_year;_average_2004%E2%80%9314\)_YB15.png](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Real_GDP_growth,2004%E2%80%9314_(%25_change_compared_with_the_previous_year;_average_2004%E2%80%9314)_YB15.png), dostęp 25.07.2016.
- Florek Joanna. 2013. „Nakłady inwestycyjne w polskim przemyśle spożywczym w latach 2000-2011”. *Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej. Zeszyty Naukowe SGGW* (104): 29-39.
- GUS. 2009. *Rocznik statystyczny rolnictwa*. Warszawa.
- GUS. 2010. *Środki trwale w gospodarce narodowej w 2009 r.* Warszawa.
- GUS. 2011. *Rocznik statystyczny rolnictwa*. Warszawa.
- GUS. 2011, ..., 2015. *Rocznik statystyczny przemysłu*. Warszawa.
- GUS. 2012. *Środki trwale w gospodarce narodowej w 2011 r.* Warszawa.
- GUS. 2013. *Środki trwale w gospodarce narodowej w 2012 r.* Warszawa.
- GUS. 2014. *Środki trwale w gospodarce narodowej w 2013 r.* Warszawa.
- GUS. 2015. *Środki trwale w gospodarce narodowej w 2014 r.* Warszawa.
- Koleśnikow Michał. 2015. *Polski przemysł spożywczy*. http://www.paiz.gov.pl/files/?id_plik=24054, dostęp 25.07.2016.

- Maszczyk Piotr. 2015. Inwestycje w polskiej gospodarce w okresie 2007-2014. [W] *Polska. Raport o konkurencyjności 2015*. red. M.A Weresa, 177-188. Warszawa: Oficyna Wydawnicza SGH.
- Mroczek Robert (red.). 2013. *Procesy dostosowawcze polskiego przemysłu spożywczego do zmieniającego się otoczenia rynkowego (3)*. Warszawa: IERiGŻ-PIB.
- Mroczek Robert (red.). 2014. *Polski przemysł spożywczy w latach 2008-2013*. Warszawa: IERiDŻ-PIB.
- Mroczek Robert (red.). 2015. *Przemiany strukturalne przemysłu spożywczego w Polsce i UE na tle wybranych elementów otoczenia zewnętrznego*. Warszawa: IERiGŻ-PIB.
- PAIZ. 2015. *Motor polskiej gospodarki – branża spożywcza*. Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych. http://www.paiz.gov.pl/20150112/motor_polskiej_gospodarki_sektor_spozywczy, dostęp 25.07.2016.
- Szczepaniak Iwona (red.). 2013. *Monitoring i ocena konkurencyjności polskich producentów żywności (3). Potencjał konkurencyjny – wybrane elementy*. Warszawa: IERiGŻ-PIB.
- Szczepaniak Iwona. 2015. „Ocena zmian wydajności pracy, produktywności majątku i efektywności zasobów kapitałowych polskiego przemysłu mleczarskiego”. *Roczniki Naukowe SERiA XVII* (6): 272-276.
- Szczepaniak Iwona, Krzysztof Firlej (red.). 2015. *Przemysł spożywczy – makrootoczenie, inwestycje, ekspansja zagraniczna*. Kraków: Fundacja Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

Summary

The aim of the paper was to present investment outlays of food industry in Poland between 2007 and 2014. The causes and results of the investments, the impact of the global crisis and economic slowdown in Poland and other factors on the investment activity of food industry were examined. For this purpose the data of CSO, Eurostat and literature were used. While working on the article the authoress used following methods: literature study and comparative analysis. Research shows that in the analyzed period the investment outlays of food industry showed a variable tendency – between 2008 and 2009 strongly decreased, and between 2010 and 2014 increased. The investment structure was dominated by machinery and equipment. The initial reduction of investments was the result of the global economic crisis. Later, growing export of food products and domestic demand, as well as processes aimed at further modernization of food industry and improvement of its competitiveness became important. This contributed to the success of Polish food industry in the EU. The proof of this is the 6th position of Poland among food producers in the European Union, as well as the results of this industry between 2007 and 2014, eg. an increase of volume and value of sold production, the growth of labor productivity, the growth of technical devices improvement, an increase of export value.

Adres do korespondencji
dr hab. inż. Irena Łącka, prof. ZUT
Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie
Katedra Ekonomii
71-210 Szczecin, ul. Żołnierska 47
tel. (91) 449 69 91
e-mail: irena.lacka@zut.edu.pl